Lietas arhīva Nr. A42-01364-23/5
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0919.A420136423.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2023.gada 19.septembrī

Administratīvās rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Aija Tauriņa,

piedaloties pieteicējai /pers. A/, pieteicēju /pers. A/ un /pers. B/ pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei Guntai Ginterei un atbildētājas Siguldas novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Siguldas novada pašvaldības domes pārstāvei /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ un /pers. B/ pieteikuma par Siguldas novada pašvaldības domes 2023.gada 19.janvāra lēmuma Nr.1 (protokols 12.§) atcelšanu un labvēlīga administratīva akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu pagarināts dzīvojamās telpas /adrese/ īres līgums.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Siguldas novada pašvaldības domes (turpmāk – dome) 2003.gada 29.oktobra lēmumu Nr.12 (protokols 38.§) nolemts izīrēt pieteicējai /pers. A/ (ģimenē pieteicējs /pers. B/) dzīvojamo telpu /adrese/.

Ar Siguldas novada pašvaldības domes 2023.gada 19.janvāra lēmumu Nr.1 (protokols 12.§) (turpmāk – lēmums), kā administratīvo procesu noslēdzošo administratīvo aktu, atteikts pagarināt dzīvojamās telpas /adrese/ īres līgumu un noteikts, ka dzīvojamās telpas ir jāatbrīvo no 2023.gada 26.aprīļa.

Lēmums pamatots ar turpmāk minēto.

[1.1] Pieteicējai bija noslēgts beztermiņa dzīvojamo telpu /adrese/ īres līgums. Denacionalizēto dzīvojamo māju nojaucot pašvaldība piešķīra dzīvokli /adrese/, ar beztermiņa īres tiesībām, bez privatizācijas iespējas. Dzīvoklis tika piešķirts kā palīdzība dzīvokļa jautājuma risināšanā. Pieteicējs 2019.gada 29.maijā mantoja dzīvokļa īpašumu, kuru pārdeva 2019.gada 29.augustā, tādējādi izbeidza tiesību izmantot pašvaldības īpašumā esošo dzīvokli /adrese/, kas bija par pamatu, lai pašvaldība izbeigtu īres līgumu, jo saskaņā ar likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 7.panta piektās daļas 2.punktu pašvaldības dome vai tās deleģēta institūcija saistošajos noteikumos noteiktajā kārtībā var atteikt sniegt šā likuma 3.panta 1.punktā minēto palīdzību, piecus gadus pēc tam, kad ar attiecīgās personas piekrišanu tai piederošais dzīvoklis pārdots vai citādi atsavināts un darījuma rezultātā šī persona zaudējusi lietošanas tiesības uz attiecīgo dzīvokli.

[1.2] Saskaņā ar Siguldas novada pašvaldības domes 2021.gada 22.decembra saistošo noteikumu Nr.36 "Par kārtību, kādā pašvaldība izīrē dzīvojamās telpas, un palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā Siguldas novadā" (prot.Nr.15.,§2.) 15.1.apakšpunktā noteikto, ja ar dzīvojamo telpu ir nodrošinātas visas 13. un 14.punktā minētās personas, pašvaldība ir tiesīga sniegt palīdzību vispārējā kārtībā personām, kuras dzīvo denacionalizētajās mājās vai likumīgajiem īpašniekiem atdotajās mājās un ir reģistrētas reģistrā, savukārt minēto noteikumu 16.punkts nosaka, ka dzīvojamā telpa izīrējama uz laiku līdz 3 gadiem, īres līgumā iekļaujot saistību, kas paredz īrnieka tiesības prasīt līguma pagarināšanu, ja īrnieks pilda līguma nosacījumus un, ja īrniekam nav zuduši apstākļi, kas bija par pamatu palīdzības saņemšanai. Ņemot vērā, ka pieteicējs 2019.gada 29.maijā mantoja dzīvokļa īpašumu, kuru pārdeva 2019.gada 29.augustā, pieteicējam zuda apstākļi, kas bija par pamatu palīdzības saņemšanai.

[2] Nepiekrītot lēmumam pieteicēji vērsās Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikums pamatots ar turpmāk norādīto.

[2.1] Līdz dzīvokļa /adrese/ piešķiršanai pieteicējiem likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 7.pantā bija četras daļas un minētais pants tika papildināts ar piekto un sesto daļu tikai ar 2004.gada 22.decembra likumu "Grozījumi likumā "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā"", kas stājās spēkā 2005.gada 25.janvārī.

Gadījumā, ja likumdevējs būtu vēlējies likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 7.panta piektajai daļai piešķirt atpakaļvērsto spēku, kas skar tiesiskās attiecības, kuras vēl turpinās pēc jaunās tiesību normas spēkā stāšanās, tas bija jāparedz likuma pārejas noteikumos.

Konkrētajā gadījumā likumdevējs, papildinot likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 7.pantu ar piekto daļu, nav paredzējis pārejas noteikumus.

Attiecīgi, laikā pirms pieteicējas uzņemšanas dzīvokļu rindā 2001.gada 23.maijā, kā arī laikā līdz dzīvokļa /adrese/ piešķiršanai 2003.gada 29.oktobrī, likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 7.panta piektajā daļā, kas savukārt stājās spēkā tikai 2005.gada 25.janvārī, noteiktie apstākļi, kas varētu būt par likumīgu pamatu palīdzības sniegšanas atteikumam, nepastāvēja.

Līdz ar to likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 7.panta piektās daļas noteikumi par atteikumu atzīt personu par tiesīgu saņemt šā likuma 3.panta 1.punktā minēto palīdzību nav piemērojami attiecībā uz pieteicējiem.

Domes lēmums nav pamatots ar tiesisku normu, tas nav pieņemts saskaņā ar tiesību normām, jo likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 7.panta piektās daļas 2.punkta tiesību norma nereglamentē gadījumus, kad īrnieks zaudē tiesības uz pašvaldības palīdzības dzīvokļa jautājuma risināšanas ietvaros izīrētu dzīvojamo telpu, un tā nav piemērojama gadījumos, ja personai jau ir sniegta pašvaldības palīdzība dzīvokļa jautājumu risināšanā.

[2.2] Atbilstoši likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 21.pantam, ja pašvaldībai piederoša dzīvojamā telpa ir izīrēta, pārkāpjot šā likuma noteikumus, īrnieks zaudē tiesības uz šo dzīvojamo telpu ar dienu, kad stājas spēkā attiecīgais tiesas spriedums.

Likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" noteikumu pārkāpumi, 2003.gada 29.oktobrī izīrējot /pers. A/ dzīvokli /adrese/, nav

konstatēti.

Citi gadījumi, kad īrnieks zaudē tiesības uz pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanas ietvaros izīrētu dzīvojamo telpu, likumā nav paredzēti.

[2.3] Dzīvoklis /adrese/ pieteicējiem tika piešķirts 2003.gada 29.oktobrī, par tā izīrēšanu 2003.gada 6.novembrī noslēdzot beztermiņa īres līgumu. Nav šaubu par to, ka personām, kurām tiesiski izīrētas pašvaldību dzīvojamās telpas bez termiņa ierobežojuma, tostarp pieteicējiem, ir radusies tiesiskā paļāvība uz tiesībām izīrēt šīs dzīvojamās telpas. Minētie apstākļi ir pamats, lai konstatētu tiesisko paļāvību un tā ir aizsardzības vērta.

[2.4] Dome, nepagarinot dzīvojamo telpu īres līgumu, nav ievērojusi samērīguma principu. Bez ievērības atstāts fakts, ka pieteicēji atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 11.janvāra noteikumu Nr.32 "Noteikumi par sociāli mazaizsargāto personu grupām" 2.4.apakšpunktam kā personas virs darbspējas vecuma atbilst sociāli mazaizsargāto personu grupas statusam (ir sociāli mazaizsargātas personas).

Lēmumā nav norādīti lietderības apsvērumi. Nav arī ievērots tiesiskuma un tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips, jo lēmums ir pretrunā tiesību normām un nav sasniegts taisnīgs rezultāts. Lēmums ir prettiesisks, jo dome kļūdaini ir interpretējusi likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 7.panta piekrās daļas 2.punktu, nepareizi attiecinot to uz lietas apstākļiem.

[2.5] Ar dzīvokļa īpašuma /adrese/ atsavināšanu nezuda apstākļi, kas bija par pamatu dzīvokļa palīdzības saņemšanai, jo Siguldas novada pašvaldības domes 2001.gada 23.maija lēmumā un 2003.gada 29.oktobra lēmumā kā vienīgais administratīvā akta izdošanas pamatojums norādīts tas, ka personas dzīvoja nojaukšanai paredzētā denacionalizētā ēkā. Dzīvojamā māja /adrese/ ir nojaukta, tātad apstākļi, kas bija par pamatu pašvaldības palīdzības sniegšanai un dzīvokļa izīrēšanai 2003.gadā, nav zuduši.

2003.gada 29.oktobra lēmums ir tiesisks, jo tas atbilst tiesību normām, neviens no likumā paredzētajiem apstākļiem, kas varētu būt par pamatu šī pieteicējiem labvēlīga tiesiska administratīva akta – lēmuma par dzīvokļa izīrēšanu atcelšanai, nav konstatējams.

[3] Dome rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu, norāda, ka pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītājiem argumentiem, papildus norādot turpmāk minēto.

[3.1] Saskaņā ar likumu "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 2.pantu secināms, ka palīdzības dzīvokļu jautājumu risināšanā mērķis ir nodrošināt palīdzību personām, kurām tā ir objektīvi nepieciešama.

Pašvaldības dome, izdodot saistošos noteikumus, ir tiesību normā (Siguldas novada pašvaldības domes 2021.gada 22.decembra saistošo noteikumu Nr.36 "Par kārtību, kādā pašvaldība izīrē dzīvojamās telpas, un palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā Siguldas novadā" (prot.Nr.15., §2.) 16.punkts) iekļāvusi nepieciešamību noteiktā laika periodā izvērtēt personu atbilstību palīdzības saņemšanai, lai nodrošinātu to, ka palīdzība ir sniegta pamatoti un personām, kurām tā ir nepieciešama.

Pieņemot pārsūdzēto lēmumu dome ir izvērtējusi gan pieteicēju finansiālo stāvokli, gan pašvaldībā pieejamo dzīvokļu, kuri izmantojami palīdzības sniegšanai, skaitu, kā arī personu, kurām nepieciešama palīdzība dzīvokļa jautājumu risināšanā skaitu, nonākot pie secinājuma, ka pašvaldības palīdzības dzīvokļu resurss nav pietiekams visu rindā esošo personu vajadzību apmierināšanai. Līdz ar to secināms, ka pārsūdzētais lēmums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai – mērķētas palīdzības sniegšanai personām, kuras atbilst visām tiesību normās norādītajām palīdzības saņemšanas pazīmēm.

Kopumā palīdzības reģistros reģistrētas 60 personas, kurām sniedzama palīdzība dzīvokļa jautājuma risināšanā. No tām pārsvarā personas, kurām piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statuss un iespējami īsākā laika posmā būtu nepieciešams piešķirt dzīvojamo platību. Dažkārt līdz dzīvojamās platības piešķiršanai paiet vairāk kā gads.

Pieteicēju ienākumus veido vecuma pensija un darba alga, kas kopumā pārsniedz slieksni, kas noteikts trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusam.

Līdz ar to dome ir izvērtējusi administratīvā akta izdošanai nepieciešamos lietderības apsvērumus, atzīstot, ka atteikums pagarināt dzīvojamo telpu īres līgumu, ir tiesisks un pamatots.

[4] Tiesas sēdē pieteicēja un pieteicēju pārstāve pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā norādītajiem argumentiem, savukārt domes pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, noklausoties procesa dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[6] Kā atzīts tiesu praksē, ja pieteikums ir par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai ir jāpārbauda, vai pastāv visi no tiesību normām izrietošie kritēriji administratīvā akta izdošanai.

Izskatot prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai neatkarīgi no iestādes lēmumā (atteikumā) ietvertā pamatojuma ir objektīvi jāizvērtē, vai pieteicējam ir tiesības uz labvēlīgu administratīvo aktu. Konstatējot, ka kāds labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikums nav iestājies, tiesai nav pamata apmierināt prasījumu (*Senāta 2007.gada 12.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-118/2007*).

Vienlaicīgi no Senāta judikatūras izriet, ka sociālās lietas, kas saistītas ar personu reģistrēšanu palīdzības saņemšanai, ir skatāmas, ņemot vērā tos tiesiskos un faktiskos apstākļus, kas pastāv līdz lietas izskatīšanas pabeigšanai (sk. *Senāta 2014.gada 14.janvāra spriedumu lietā Nr.SKA-7/2014*).

[7] Lietā ir izšķirams strīds par to, vai atbildētāja ir pamatoti pieņēmusi lēmumu atteikt turpināt pieteicējiem sniegt palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā un atteikt izīrēt pašvaldības dzīvokli /adrese/.

[8] Lietā konstatējami šādi faktiskie apstākļi:

[8.1] /pers. A/ kopš 2001.gada 23.maija uzņemta rindā palīdzības saņemšanai dzīvokļa jautājuma risināšanai *(lietas 16.lapa)*.

[8.2] Ar Siguldas pilsētas domes 2003.gada 29.oktobra lēmumu Nr.12 nolemts izīrēt pieteicējai dzīvokli /adrese/ *(lietas 19.lapa)*.

[8.3] 2003.gada 6.novembrī ar pieteicēju /pers. A/ noslēgts dzīvokļa /adrese/ īres līgums uz nenoteiktu laiku. Līgumā kā ģimenes loceklis, kam ir tiesības lietot dzīvokli ierakstīts pieteicējs /pers. B/ *(lietas 20.-23.lapa)*.

[8.4] Sakarā ar apsaimniekotāja maiņu 2007.gada ar pieteicēju pārslēgts dzīvokļa /adrese/ īres līgums uz nenoteiktu laiku *(lietas 24.-25.lapa)*.

[8.5] 2019.gada 29.jūlijā līgums par minētā dzīvokļa īri pārslēgts uz 3 gadiem, proti, līdz 2022.gada 29.jūlijam *(lietas 26.-28.lapa)*.

[8.6] Ar Siguldas novada pašvaldības domes 2023.gada 19.janvāra lēmumu (prot.1, 38.§) noraidīta pieteicēju sūdzība par Dzīvokļu komisijas 2022.gada 26.oktobra lēmumu Nr.1 "Par atteikumu pagarināt dzīvojamo telpu īres līgumu" *(lietas 11.-14.lapa)*, jo ir konstatējams likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 7.panta piektās daļas 2.punktā noteiktais apstāklis, kas ir par pamatu atteikt turpmāku sociālās palīdzības sniegšanu.

[9] No administratīvās lietas materiāliem izriet, ka pieteicēja no 2001.gada 23.maija bija reģistrēta dzīvokļu rindas pirmajā uzskaites grupā pamatojoties uz likuma "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā" 6.panta 2.punktu (*atbildētāja kļūdaini norāda 1.punktu*), jo pieteicēji dzīvoja nojaukšanai paredzētā denacionalizētā dzīvojamā ēkā /adrese/.

No minētā izriet, ka pieteicējiem pašvaldības dzīvokļa /adrese/ īres tiesības tika piešķirtas sociālās palīdzības ietvaros.

No 2003.gada 6.novembra līdz 2022.gada 29.jūlijam pieteicēji saņēma pašvaldības sociālo palīdzību un īrēja pašvaldībai piederošu dzīvojamo telpu /adrese/ *(lietas 20.-28.lapa)*.

Dzīvokļa /adrese/ īres līgums ar pieteicēju /pers. A/ noslēgts sociālās palīdzības dzīvokļa jautājumu risināšanā ietvaros, pamatojoties uz Siguldas novada Dzīvokļu komisijas 2003.gada 24.oktobra lēmumu Nr.7, sakarā ar to, ka pieteicēja bija reģistrēta dzīvokļu rindā no 2001.gada un to, ka dzīvojamā māja /adrese/ paredzēta nojaukšanai *(lietas 17., 18.lapa)*.

Līdz ar to lietā vērtējams, vai atbildētāja pamatoti atteica pieteicējai īres līguma pagarināšanu kā sociālās palīdzības saņēmējai, kura bija reģistrēta palīdzības saņemšanai dzīvokļa jautājumu risināšanai dzīvokļu rindā pirmajā uzskaites grupā.

Pieteicējas ieskatā domei nebija tiesību piemērot likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 7.panta piektās daļas nosacījumus, jo joprojām nav zuduši apstākļi, kā dēļ pieteicējai pašvaldības dzīvojamās telpas īres tiesības bija piešķirtas, proti, ēka, kurā pieteicēji dzīvoja, ir nojaukta. Pieteicēju ieskatā šķēršļiem sociālās palīdzības piešķiršanai bija jāpastāv palīdzības piešķiršanas brīdī, to vēlāka iestāšanās nevar būt pamats atteikumam turpināt sniegt jau piešķirtu sociālo palīdzību, proti, minētajai tiesību normai nav atpakaļvērsts spēks.

Līdz ar to izskatāmajā lietā tiesa vispirms pārbaudīs, vai pašvaldība ir pamatoti vērtējusi pieteicēju atbilstību likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" nosacījumiem.

[10] Dzīvojamo telpu īres likuma 5.panta pirmā daļa cita starp noteic, ka izīrētājs var būt pašvaldība, ja tā atbilstoši likumam "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" uz likumīga pamata ieguvusi attiecīgo dzīvojamo telpu lietojumā.

Saskaņā ar likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 11.panta pirmo daļu pašvaldība ir tiesīga izīrēt tai piederošu vai tās nomātu dzīvojamo telpu vienīgi šajā likumā noteiktajām personām un ievērojot šā likuma un Dzīvojamo telpu īres likuma noteikumus.

Atbilstoši likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 1.pantam šis likums nosaka, kuras personas ir tiesīgas saņemt palīdzību dzīvojamo telpu jautājumu risināšanā, gadījumus, kad valsts vai pašvaldība ir tiesīga izīrēt dzīvojamo telpu kvalificētam speciālistam, kā arī kārtību, kādā tiek sniegta palīdzība dzīvokļa jautājumu risināšanā.

Tādējādi kā viens no gadījumiem, kad pašvaldība ir tiesīga izīrēt tai piederošu vai tās nomātu dzīvojamo telpu, ir palīdzības sniegšana personām, kas atbilst likumā noteiktajiem kritērijiem, jeb sociālās palīdzības ietvaros.

Likuma "Par sociālo drošību" 11.pants noteic, ka tiesības saņemt personisku un materiālu palīdzību ir personai, kura saviem spēkiem nespēj nodrošināt sevi vai pārvarēt īpašas dzīves grūtības un kura nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību tādā apmērā, kas atbilst tās vajadzībām, dod iespēju pašpalīdzībai un veicina tās iesaistīšanos sabiedrības dzīvē.

Tiesa konstatē, ka likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 13. un 14.pantā izsmeļoši noteikti kritēriji, pie kuru esības personai sniedzama sociālā palīdzība, izīrējot pašvaldības dzīvojamo telpu.

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējai sākotnēji palīdzības sniegšana pamatota ar likuma "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 6.panta 2.punktu (jo pieteicēji dzīvoja nojaukšanai paredzētā denacionalizētā dzīvojamā ēkā /adrese/).

Saistībā ar sociālās palīdzības mērķi un jēgu Satversmes tiesa ir norādījusi, ka valsts nevar pilnībā uzņemties visas rūpes par personas sociālajām, ekonomiskajām un kultūras vajadzībām *(sk. Satversmes tiesas 2006.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.2006-10-03 13.3.punktu)*.

Svarīgs sociālās palīdzības sniegšanas kritērijs ir nepieciešamība pēc palīdzības konkrētajā brīdī, proti, palīdzība ir jāsniedz tajā brīdī, kad personai tā ir nepieciešama, nevis pirms vai pēc dzīves grūtībām. Tādēļ, ja apstākļi ir mainījušies vai persona pati ir atrisinājusi savas problēmas, vajadzība pēc sociālās palīdzības zūd *(sk. Senāta 2010.gada 7.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA- 393/2010 8.punktu)*.

Ievērojot minēto, secināms, ka sociālā palīdzība ir sniedzama, personai iestājoties noteiktiem apstākļiem (kritērijiem), valstij (pašvaldībai) pieejamo resursu ietvaros un uz laiku, kamēr pastāv konkrētie kritēriji palīdzības saņemšanai. Attiecīgi secināms, ka, lai pašvaldība spētu konstatēt, vai pieteicējiem, kuri saņem palīdzību, tā joprojām ir objektīvi nepieciešama, pašvaldībai, lemjot par dzīvokļa īres līguma termiņa pagarināšanu, bija jāpārbauda arī pieteicēju atbilstība likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" prasībām.

Attiecīgi pašvaldībai, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, bija tiesības un pienākums pārbaudīt palīdzības saņemšanas objektīvo nepieciešamību uz minētā tiesiskā pamata.

[11] Siguldas novada pašvaldības domes 2021.gada 22.decembra saistošo noteikumu Nr. 36 "Par kārtību, kādā pašvaldība izīrē dzīvojamās telpas, un palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā Siguldas novadā" (turpmāk – Palīdzības noteikumi) 16.punktā noteikts, ka dzīvojamā telpa izīrējama uz laiku līdz 3 (trīs) gadiem, īres līgumā iekļaujot saistību, kas paredz īrnieka tiesības prasīt līguma pagarināšanu, ja īrnieks pilda līguma nosacījumus un, ja īrniekam nav zuduši apstākļi, kas bija par pamatu palīdzības saņemšanai. Lēmumu par dzīvojamās telpas īres līguma pagarināšanu pieņem Dzīvokļu komisija.

Minēto noteikumu 28.punktā cita starpā ir noteikti gadījumi, kad papildus likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 7.panta piektajā daļā, 10.panta pirmajā daļā noteiktajam Dzīvokļu komisija pieņem lēmumu atteikt atzīt personu par tiesīgu saņemt likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 3.panta pirmajā punktā noteikto palīdzību, vienlaicīgi atceļot arī iepriekš pieņemto lēmumu par palīdzības sniegšanu.

Tādējādi pašvaldības pienākums ir periodiski pārvērtēt personas tiesības saņemt pašvaldības sociālo palīdzību arī gadījumos, kad tā jau tiek sniegta, tai skaitā vērtēt vai nav radušies apstākļi, kas ir pamats palīdzības sniegšanas atteikumam. Turklāt pašvaldībai ir jāņem vērā tās tiesību normas, kas ir spēkā personas tiesību pārvērtēšanas brīdī. Apstāklis, ka pašvaldība piemērojusi tiesību normu, kas nebija spēkā brīdī, kad personai sākotnēji tika piešķirta sociālā palīdzība, bet ir spēkā, pieņemot lēmumu par turpmāku sociālās palīdzības sniegšanu, nav pamats uzskatīt, ka tādējādi tiesību normai ir piešķirts atpakaļ vērsts spēks, jo sniegtā sociālā palīdzība personai netiek atprasīta, vien tiek noteikts, ka turpmākai palīdzības sniegšanai nav pamata.

Likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" 7.panta piektās daļas 2.punkts kopš 2005.gada 25.janvāra noteic, ka pašvaldības dome vai tās deleģēta institūcija saistošajos noteikumos noteiktajā kārtībā var pieņemt lēmumu par atteikumu atzīt personu par tiesīgu saņemt šā likuma 3.panta 1.punktā minēto palīdzību piecus gadus pēc tam, kad ar attiecīgās personas piekrišanu tai piederošais dzīvoklis pārdots vai citādi atsavināts un darījuma rezultātā šī persona zaudējusi lietošanas tiesības uz attiecīgo dzīvokli.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs /pers. B/ 2019.gada 29.augustā ir pārdevis sev piederošu dzīvokli, tādējādi pieteicēju ģimenei radās apstākļi, kas turpmākos piecus gadus liedz saņemt sociālo palīdzību – pašvaldībai piederošas dzīvojamās telpas īrēšanas tiesības.

Palīdzības noteikumu 16.punkts paredz pašvaldībai kompetenci pagarināt īres līgumu tikai gadījumā, ja īrniekam nav zuduši apstākļi, kas bija par pamatu palīdzības saņemšanai. Izskatāmajā lietā pieteicējs īpašumā ieguva dzīvošanai derīgu dzīvokli un bija spējīgs patstāvīgi nodrošināt savu ģimeni ar

dzīvojamo telpu, šādos apstākļos pašvaldības sociālās palīdzības piešķiršana nav pamatota un nav nepieciešama. Pieteicēji izvēlējās dzīvokli atsavināt, bet šādā gadījumā likums liedz pašvaldībai piešķirt sociālo palīdzību turpmākos piecus gadus. Šādā situācijā nav nozīmes arī apstāklim, ka pieteicēji kā pensionāri ir sociāli mazaizsargātas personas.

[12] Vienlaikus pieteicēji uzskata, ka ir pārkāpts tiesiskās paļāvības princips, jo dzīvoklis pieteicējam īpašumā reģistrēts jau kopš 2008.gada 2.jūnija, taču pašvaldība turpināja izīrēt pieteicējiem dzīvokli arī 2019.gadā. Proti, pieteicēji uzskata, ka pastāvot vienādiem tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem pašvaldība ir pieņēmusi dažādus lēmumus sākotnēji izīrējot dzīvokli, bet vēlāk atsakot pagarināt dzīvojamās telpas īres līgumu, lai gan faktiskie apstākļi nav mainījušies. Līdz ar to tiesa vērtēs vai atbildētāja, nepagarinot ar pieteicējiem īres līgumu, nav pārkāpusi tiesiskās paļāvības principu.

Tiesiskās paļāvības princips nostiprināts Administratīvā procesa likuma 10.pantā, kurā noteikts, ka privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

Senāts ir atzinis – lai noskaidrotu, vai tiesiskā paļāvība ir vai nav jāņem vērā, jāatbild uz trīs jautājumiem: 1) vai bija kaut kas, uz ko varēja paļauties (skaidrs iestādes izteikums); 2) vai attiecīgā persona tiešām uz to paļāvās; 3) vai attiecīgā personas paļāvība ir aizsardzības vērta (sk. *Senāta 2005.gada 12.aprīļa sprieduma Nr.SKA-93/2005 (A42004604) 13.punktu, 2007.gada 7.jūnija sprieduma Nr.SKA-238/2007 (A42103404) 13.1.punktu*).

No minētā secināms, ka, lai noskaidrotu privātpersonas tiesiskās paļāvības esību konkrētajā tiesiskajā situācijā, cita starpā jāspēj konstatēt arī iestādes konkrēts izteikums (gribas izteikums, solījumi, norādes), ar kuru tas pieteicējai būtu radījis tiesisko paļāvību.

Lietā nav strīda, ka atbildētāja iepriekš ir piešķīrusi pieteicējiem pašvaldības sociālo palīdzību, izīrējot pašvaldībai piederošu dzīvokli un pagarinot dzīvokļa īres līgumu, kaut arī pieteicēja /pers. B/ īpašumā kopš 2008.gada 2.jūnija Zemesgrāmatā bija reģistrēts dzīvoklis /adrese/.

Tiesa atzīst, ka pieteicējiem izdotie labvēlīgie administratīvie akti šķietami varēja radīt pieteicējiem paļāvību par to, ka viņiem pienākas sociālā palīdzība un, ka tā tiks sniegta arī turpmāk. Tomēr tiesību normas liedza pašvaldībai piešķirt pieteicējiem tiesības īrēt pašvaldībai piederošu dzīvokli, jo viņi ir atsavinājuši sev piederošu dzīvokli, kas ir šķērslis pašvaldības dzīvojamās telpas izīrēšanai.

Attiecībā uz to, ka pieteicējam īpašuma tiesības uz dzīvokli bija reģistrētas jau no 2008.gada, tiesa konstatē, ka tās tika reģistrētas pamatojoties uz noslēgtu uztura līgumu un, kamēr uztura līgums ir spēkā un tiek pildīts, pieteicēju ģimene nevarēja dzīvokli ne lietot, ne atsavināt. Tikai pēc uztura ņēmēja nāves, dzēšot ķīlas atzīmi par uztura līgumu, pieteicējs ieguva pilnvērtīgas īpašuma tiesības uz to. No ierakstiem Zemesgrāmatā konstatējams, ka ieraksti par ķīlu dzēsti 2019.gada 10.septembrī, tas ir jau pēc dzīvokļa /adrese/ īres līguma pagarināšanas, tādējādi pašvaldībai nebija pamats līdz tam konstatēt, ka pieteicēju īpašumā ir dzīvoklis un atteikt īres līguma pagarināšanu.

Turklāt, kaut arī uzticības un paļāvības aizsardzības atruna aizsargā privātpersonas paļaušanos uz iestādes rīcību kā tiesisku un pareizu, no privātpersonas tomēr tiek prasīta arī zināma kritiska iestādes rīcības izvērtēšana gadījumos, kad tas acīmredzami ir pretrunā ar likumu, vai rodas objektīvi pamatotas šaubas par iestādes apsolījuma pareizību. Nav pieļaujama paļāvības aizsardzība, ja persona skaidri zina vai apzinās, ka iestādes rīcība ir pretlikumīga *(I.Višķere, „Vispārējie tiesību principi administratīvajā procesā"; 2011.gada 9.novembris, Latvijas tiesnešu mācību centrs)*.

Tādējādi pat gadījumā, ja, pagarinot īres līgumu ar pieteicējiem, būtu bijuši šķēršļi sociālās palīdzības saņemšanai, bet tie nebūtu konstatēti, prettiesiska labuma gūšana nerada personai tiesisku paļāvību, ka arī turpmāk persona varēs turpināt prettiesiski saņemt sociālo palīdzību. Tā kā ierobežojums saņemt sociālo palīdzību gadījumā, kad personai pieder cits dzīvoklis un persona to ir atsavinājusi (likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 7.panta piektās daļas 2. un 3.punkts) ir noteikts likumā, pieteicēji varēja apzināties, ka pastāvot konstatētajiem apstākļiem (pieteicējiem pieder cits dzīvoklis un viņi to ir atsavinājuši), nebūs pamats saņem sociālo palīdzību. Ievērojot to, ka tiesiskais regulējums liedz pašvaldībai turpināt sniegt personai sociālo palīdzību un izīrēt pašvaldībai piederošu dzīvokli, pieteicēju tiesiskā paļāvība konkrētajā gadījumā nav aizsargājama, līdz ar to nav konstatējams tiesiskās paļāvības principa pārkāpums.

[13] Pieteicēju pilnvarotā pārstāve tiesas sēdē papildus norādīja, ka uzskata, ka dzīvokļa /adrese/ īres tiesības pieteicējiem piešķirtas ārpus sociālās palīdzības. Tās piešķirtas, jo pieteicēji dzīvoja nojaukšanai paredzētā mājā, turklāt tā esot bijusi pašvaldībai piederoša dzīvojamā māja, nevis denacionalizēta privātpersonu īpašumā esoša māja, ko apliecina nekustamā īpašuma /adrese/ pirkuma līgums.

Izvērtējot minēto līgumu un ierakstus Zemesgrāmatā kopsakarā un lēmumā norādīto *(lietas 41., 42.lapa)* tiesa konstatē, ka Siguldas pilsētas dome 2001.gada 9.martā iegādājās nekustamo īpašumu, kas sastāv no zemesgabala /adrese/ un vienas ēkas. Savukārt kā apgrūtinājums minētajam zemesgabalam bija uz tā esoša ēka ar adresi /adrese/. Zemesgrāmatas ierakstot nav norādītas citas ēkas, tai skaitā, ēka /adrese/, kas atrodas uz minētā zemesgabala. Tiesa secina, ka, lai arī no lietas materiāliem nav konstatējams kā īpašumā atradās nojaucamā ēka /adrese/ laikā, kad tā tika nojaukta un nav konstatējams laiks, kad tā nojaukta, lietas izskatīšanai minētajiem apstākļiem nav būtiskas nozīmes, jo saskaņā ar 2003.gada 29.oktobrī spēkā esošo likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 11.pantu pašvaldība ir tiesīga izīrēt tai piederošu dzīvojamo telpu vienīgi šajā likumā noteiktajām personām un ievērojot šā likuma, likuma "Par sociālajiem dzīvokļiem un sociālajām mājām" un likuma "Par dzīvojamo telpu īri" noteikumus. Tādējādi 2003.gada 29.oktobrī, piešķirot pieteicēju ģimenei tiesības īrēt pašvaldības dzīvokli, pieteicējiem tika sniegta sociālā palīdzība.

Minēto secinājumu nemaina arī apstāklis, ka saskaņā ar likuma "Par dzīvojamo telpu īri 28.^{3} pantu (redakcijā, kas bija spēkā 2003.gada 29.oktobrī), ja mājas īpašnieks (izīrētājs) pieņēmis lēmumu māju nojaukt, izīrētājs var izbeigt dzīvojamās telpas īres līgumu, ierādot īrniekam un viņa ģimenes locekļiem citu līdzvērtīgu dzīvojamo telpu, jo speciālā likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" normas noteica, ka pašvaldības dzīvokļus var izīrēt tikai sociālās palīdzības ietvaros.

[14] Lietā nav nozīmes arī apstāklim, kur pieteicēji izlietoja no dzīvokļa /adrese/ iegūtos līdzekļus, jo saskaņā ar tiesisko regulējumu pašvaldībai, atsakot sniegt sociālo palīdzību ir pietiekoši konstatēt tikai to, ka pieteicēji ir atsavinājuši sev piederošu dzīvokli un nav jāvērtē atsavināšanas rezultātā iegūto līdzekļu izlietojums.

[15] Apkopojot minēto, tiesa konstatē, ka Siguldas novada pašvaldības domes 2023.gada 19.janvāra lēmums Nr.1 (protokols 12.§) ir tiesisks un pamatots un nepastāv priekšnosacījumi pieteicējiem labvēlīga administratīvā akta izdošanai, ar kuru tiktu pagarināts dzīvojamās telpas /adrese/, īres līgums.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantu un 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ un /pers. B/ pieteikumu par Siguldas novada pašvaldības domes 2023.gada 19.janvāra lēmuma Nr.1 (protokols 12.§) atcelšanu un labvēlīga administratīva akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu pagarināts dzīvojamās telpas /adrese/ īres līgums.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese *(paraksts)* A.Tauriņa
NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas tiesnese A.Tauriņa
Rīgā 2023.gada 19.septembrī